

Contract Farming : ปัจจัยกระตุ้นการค้าชายแดนไทย-กัมพูชา

ไทยและกัมพูชาได้ร่วมกันจัดทำโครงการ **Contract Farming** ซึ่งเป็นความร่วมมือในสาขาเกษตรกรรมและอุตสาหกรรมภายใต้ยุทธศาสตร์ความร่วมมือทางเศรษฐกิจอิระวดี-เจ้าพระยา-แม่โขง (**Ayeyawady-Chao Phraya-Mekong Economic Cooperation Strategy : ACMECS**) โดยมีสินค้าเกษตรที่เข้าร่วมโครงการจำนวน 10 รายการ ได้แก่ มันฝรั่ง ข้าวโพดหวาน เมล็ดมะม่วงหิมพานต์ ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ ถั่วเหลือง ถั่วลิสง ละหุ่ง ยูคาลิปตัส ลูกเดือย และถั่วเขียวผิวมัน วัตถุประสงค์หลักของโครงการเพื่อสนับสนุนให้ภาคเอกชนไทยเข้าไปมีส่วนร่วมในการส่งเสริมภาคเกษตรกรรมของกัมพูชา รวมทั้งสร้างและขยายฐานการผลิตพืชเศรษฐกิจในประเทศเพื่อนบ้านเพื่อเป็นวัตถุดิบป้อนการผลิตให้แก่อุตสาหกรรมเกษตรแปรรูปของไทย

เป็นที่น่าสังเกตว่า การดำเนินกิจกรรมภายใต้โครงการ Contract Farming นอกจากเอื้อประโยชน์ในการสร้างการจ้างงานและเพิ่มรายได้ให้แก่เกษตรกรกัมพูชา ตลอดจนช่วยลดต้นทุนการผลิตของผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมเกษตรของไทยแล้ว โครงการดังกล่าวยังมีส่วนสำคัญในการหนุนนำให้การค้า การลงทุนระหว่างไทยและกัมพูชามีความคึกคักยิ่งขึ้น เพราะช่วยลดปัญหาและอุปสรรคของการค้าชายแดนลง ที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่

- **ลดขั้นตอนที่ยุงยากของระเบียบพิธีการศุลกากร**

ก่อนมีโครงการ Contract Farming การนำเข้าสินค้าเกษตรจำนวน 8 รายการ (ไม่รวมลูกเดือยและถั่วเขียวผิวมัน) บริเวณจุดผ่านแดนไทย-กัมพูชาใน 7 จังหวัดชายแดน¹ อยู่ภายใต้โครงการ**การให้สิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรแก่ประเทศสมาชิกใหม่อาเซียน (ASEAN Integration System of Preferences : AISP)** ซึ่งเป็นการให้ฝ่ายเดียวของประเทศสมาชิกอาเซียนเดิมโดยไม่มีการเจรจาต่อรอง มีกรอบระยะเวลาการดำเนินโครงการ 8 ปี เริ่มตั้งแต่วันที่ 1 มกราคม 2545 ถึงวันที่ 31 ธันวาคม 2552 ซึ่งกำหนดให้ผู้ขอรับสิทธิประโยชน์ภายใต้โครงการดังกล่าวต้องแสดงใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้า (Certificate of Origin : C/O) ที่ออกโดยหน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกรุงเทพมหานคร ทำให้เสียเวลาและมีค่าใช้จ่ายสูง และในบางครั้งอาจทำให้สินค้าเกษตรได้รับความเสียหายจากการเน่าเสียระหว่างรอผ่านพิธีการศุลกากร อย่างไรก็ตาม เมื่อมีโครงการ Contract Farming ระหว่างไทย-กัมพูชา รัฐบาลไทยได้กำหนดให้จังหวัดจันทบุรีเป็นพื้นที่นำร่องในการผ่อนปรนให้สามารถนำเข้าสินค้าเกษตรที่กำหนดโดยไม่ต้องแสดงใบรับรองแหล่งกำเนิดสินค้าเพื่อประกอบการขอรับสิทธิพิเศษด้านภาษี ทำให้การนำเข้าสินค้าบริเวณดังกล่าวมีความสะดวกยิ่งขึ้น และมีค่าใช้จ่ายลดลง

ทั้งนี้ หลังเดือนเมษายน 2549 รัฐบาลจะประเมินผลการดำเนินงานภายใต้โครงการ Contract Farming ในปี 2548 ของจังหวัดจันทบุรี เพื่อเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายในปี 2549 ซึ่งคาดว่าจะมีการขยายพื้นที่นำร่องเพิ่มขึ้นอีกหนึ่งจังหวัด คือ จังหวัดสระแก้ว นอกจากนี้ ในระหว่างการประชุมรัฐมนตรีต่างประเทศ ACMECS เมื่อวันที่ 1-3 พฤศจิกายน 2548 ไทยประกาศขยายสิทธิพิเศษทางภาษีศุลกากรให้แก่กัมพูชาตามรายการที่กัมพูชาจะยื่นขอเพิ่มเติม ซึ่งจะทำให้จำนวนรายการสินค้าที่เข้าร่วมโครงการมีมากขึ้น ปัจจัยสนับสนุนต่าง ๆ ดังกล่าวทั้งในแง่พื้นที่นำร่องและ

¹ ได้แก่ ตราด จันทบุรี สระแก้ว สุรินทร์ ศรีสะเกษ บุรีรัมย์ และอุบลราชธานี

จำนวนสินค้าที่ได้รับสิทธิพิเศษที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น คาดว่าจะช่วยให้การค้าชายแดนระหว่างไทย-กัมพูชาขยายตัวขึ้นตามมา
ในอนาคต

- **ยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรนำเข้าจากกัมพูชา**

โดยทั่วไปเกษตรกรกัมพูชาขาดแคลนความรู้และเทคโนโลยีในการเพาะปลูกพืชในเชิงพาณิชย์ รวมทั้งขาดแคลนเงินทุนในการซื้อเมล็ดพันธุ์ ปุ๋ย ตลอดจนเครื่องจักรและอุปกรณ์ทางการเกษตรที่ทันสมัย ทำให้ผลผลิตต่อไร่อยู่ในระดับต่ำ และไม่ได้มาตรฐานตามที่ผู้ซื้อต้องการ อีกทั้งยังมีปัญหาสินค้าคุณภาพต่ำปลอมปนเป็นจำนวนมาก ทำให้ผู้ประกอบการไทยที่รับซื้อสินค้าเกษตรจากกัมพูชาต้องแบกรับภาระต้นทุนในการคัดแยกสินค้า อย่างไรก็ตาม ภายใต้โครงการ Contract Farming กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ของไทยให้การสนับสนุนเกษตรกรกัมพูชาในการปรับปรุงการผลิตภายใต้แผนงานต่าง ๆ อาทิ การทำแปลงเกษตรสาธิตการปลูกถั่วเหลืองและถั่วเขียว ที่ อ.มอญ จ.บันเตียเมียนเจย (บริเวณชายแดน จ.สระแก้ว) และการสนับสนุนให้เกษตรกรกัมพูชาเข้ามาศึกษาการปลูกพืชไร่ในประเทศไทย อีกทั้งยังมีแผนจัดทำแปลงเกษตรสาธิตการปลูกถั่วเหลืองและข้าวโพด ที่ อ.คำเรียง จ.พระตะบอง (บริเวณชายแดน จ.จันทบุรี) โครงการต่าง ๆ ดังกล่าวคาดว่าจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ให้แก่เกษตรกรกัมพูชาทั้งในด้านเทคโนโลยีการเพิ่มผลผลิตและการควบคุมคุณภาพสินค้าเกษตร อันจะช่วยยกระดับมาตรฐานสินค้าเกษตรของกัมพูชาให้สูงขึ้นอีกทางหนึ่ง

- **ลดปัญหาลักลอบนำเข้าสินค้าเกษตรตามแนวชายแดน**

ที่ผ่านมาผู้ประกอบการบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชามักลักลอบนำเข้าผลผลิตทางการเกษตรจากกัมพูชา เนื่องจากการนำเข้าที่ผ่านพิธีการศุลกากรมีค่าใช้จ่ายค่อนข้างสูง อีกทั้งระเบียบนำเข้าที่กำหนดให้มีการสุ่มตัวอย่างสินค้าจำนวนมากเพื่อตรวจสอบ ทำให้สินค้าส่วนหนึ่งได้รับความเสียหาย ดังนั้น การค้าผลผลิตการเกษตรระหว่างไทย-กัมพูชาจึงอยู่ในรูปของการค้าอนุกรมเป็นส่วนใหญ่ อย่างไรก็ตาม ภายหลังจากโครงการ Contract Farming ถือกำเนิดขึ้น และรัฐบาลได้อำนวยความสะดวกในการนำเข้าผ่านโครงการ Contract Farming ด้วยการผ่อนปรนระเบียบต่าง ๆ เพื่อให้การค้าชายแดนมีความคล่องตัวยิ่งขึ้น ทำให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นหันมานำเข้าสินค้าอย่างถูกกฎหมายมากขึ้น ปัญหาการลักลอบนำเข้าสินค้านี้ดังกล่าวบริเวณชายแดนไทย-กัมพูชาจึงมีแนวโน้มลดลง

ส่วนวิเคราะห์เศรษฐกิจ ฝ่ายวิชาการ

กุมภาพันธ์ 2549